

**RADNA GRUPA ZA
UPRAVLJANJE RIZICIMA**

**METODOLOGIJA
ZA EVIDENTIRANJE I PRAĆENJE
OPERATIVNOG RIZIKA U BANCI**

Beograd, septembar 2006. godine

METODOLOGIJA ZA EVIDENTIRANJE I PRAĆENJE OPERATIVNOG RIZIKA U BANCIMA

I Polazni kriterijumi i principi

1. U izradi Metodologije za evidentiranje i praćenje operativnog rizika u banci (u daljem tekstu: Metodologija), Radna grupa je imala u vidu Zakonom o bankama i pratećom regulativom¹ propisanu obavezu banaka da "identifikuju izvore operativnog rizika", "da evidentiraju te gubitke" i da obaveste Narodnu banku Srbije "o gubicima nastalim kao posledica operativnog rizika, kao i o onima koji mogu tako nastati, a koji prelaze 1 % kapitala banke".
2. Radna grupa je takođe imala u vidu da su regulativom propisani način praćenje operativnog rizika (8 linija poslovanja) i prepoznavanja poslovnih događaja u kojima postoji izloženost operativnom riziku, preuzeti iz Bazelskog Sporazuma II. Ovakav pristup ocenjen je kao veoma dobar polazni osnov, ako se ima u vidu *važnost standardizacije definicija i postupaka identifikacije rizika za izgradnju uporednih baza podataka na nivou sistema u celini*, ali i šire, kao i *da je proces formiranja baze podataka* relevantnih za uspešno merenje rizika *dug* (minimum 3 godine).
3. U smislu navedenog, Radna grupa je u izradi ove Metodologije sledila preporuke Bazelskog komiteta imajući u vidu da te preporuke predstavljaju supstrat najsavremenijih znanja i iskustava u evidentiranju, praćenju i merenju operativnog rizika.

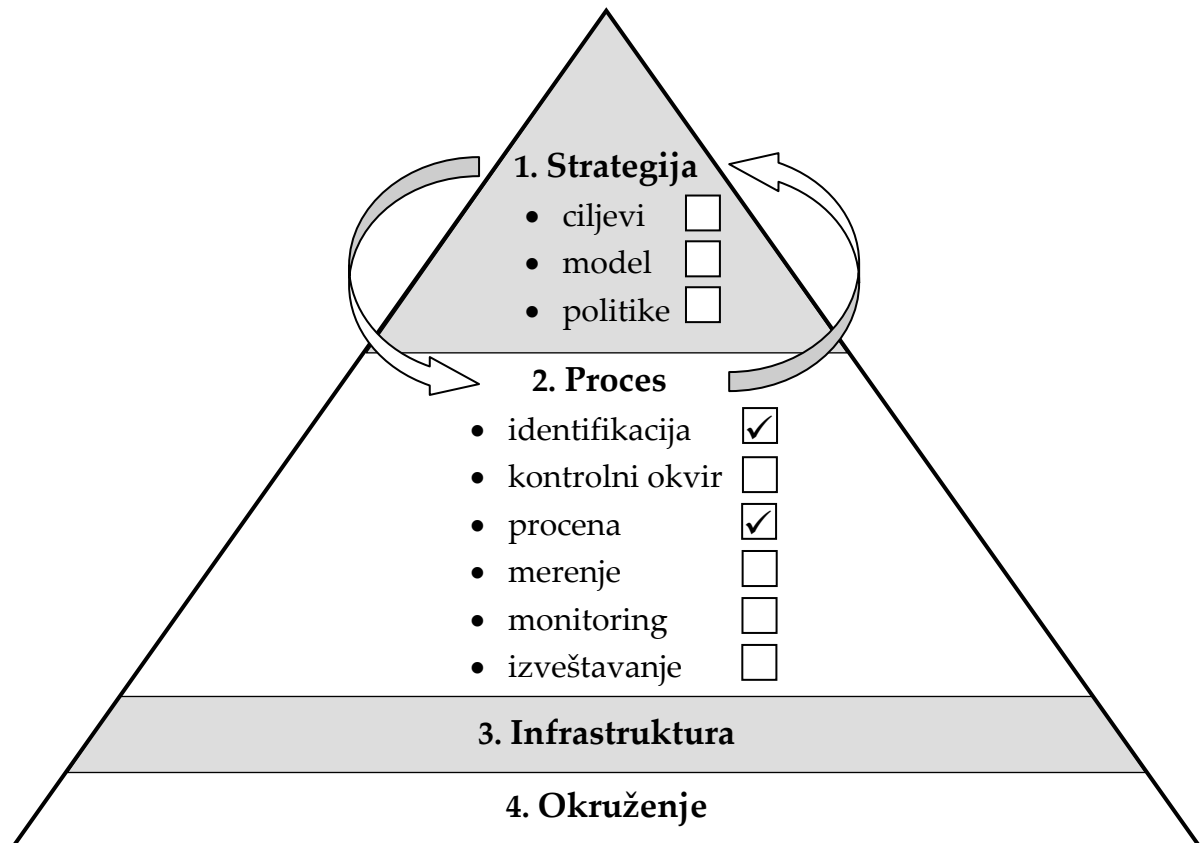
¹ Odluka o upravljanju rizicima ("Sl.Glasnik RS", br. 57 od 30.06.2006. godine)

4. Ova Metodologija *nije obavezna za banke*, već mogućnost njihovog izbora. Ipak, Radna grupa skreće pažnju na dva bitna momenta kada je u pitanju ovaj rizik:
 - *važnost standardizacije* definicija (da sve banke na isti način prepoznaju one poslovne događaje koji rezultiraju gubicima zbog operativnog rizika i da ih evidentiraju u iste kategorije) *za pravilno merenje rizika*, ali i za *uporedivost podataka* između banaka, kao i
 - *važnost pravilnog pristupa od samog početka* (što omogućuju preporuke Bazelskog komiteta), ne samo iz razloga merenja i uporedivosti podataka, već i *snižavanja troškova* praćenja ovog rizika u bankama.
5. Radna grupa je specifikaciju događaja u kojima postoji izloženost operativnom riziku, predloženu u Bazelskom Sporazumu II, detaljno pregledala, razradila i dopunila, ali i šifrirala radi lakšeg praćenja.
6. Imajući u vidu izuzetno kratak rok za realizaciju ovog posla, to su predložena rešenja osnova na kojoj se može **početi jednoobrazno praćenje ovog rizika**.

Radna grupa je svesna kompleksnosti ovog posla, ali i činjenice da je reč o procesu, a ne zadatku koji se može jednokratno završiti. U tom smislu, na usavršavanju ovih rešenja, Radna grupa će raditi u kontinuitetu i o tome obavestavati sve članice Udruženja.
7. Radna grupa će pratiti rezultate primene Metodologije u praksi. Na osnovu povratnih informacija dobijenih od banaka, periodično - svakih šest meseci - razmatraće se potreba njenog usavršavanja i prilagođavanja realnim zahtevima iz prakse, o čemu će biti obavestene sve banke.

II Mesto Metodologije u okviru za upravljanje operativnim rizikom

1. Polazeći od definicije pojma operativnog rizika okvir za upravljanje operativnim rizikom ima četiri segmenta

2. Trenutna Zakonom propisana obaveza banaka definisana je kao obaveza izrade strategije i kao *aktivnost prve faze procesa upravljanja operativnim rizikom – identifikacije izvora i evidentiranja gubitaka po osnovu operativnog rizika.*
Alat: granulirano mapiranje operativnih rizika.
3. Predložena Metodologija preporučuje identifikaciju operativnog rizika i evidentiranje gubitaka po osnovu operativnog rizika:

- po linijama poslovanja (vidi Prilog 1 – Mapiranje linija poslovanja)
- po identifikovanim događajima koji mogu prouzrokovati operativne rizike i gubitke (granulirano mapiranje) – vidi Prilog 2 – Matrica za klasifikaciju događaja koji mogu prouzrokovati operativne rizike i gubitke.
- po uzrocima (vidi Prilog 3 – Matrica događaja koji mogu prouzrokovati operativne rizike i gubitke, po vrstama uzroka)

4. Kontinuirano evidentiranje podataka u određenom vremenskom horizontu primenom Metodologije omogućice formiranje baze podataka koja će biti pogodna za:

- formiranje i jačanje svesti menadžmenta o višestrukom nivou organizacije i potrebi da se podaci o akumuliranim gubicima objedine u agregatnu sliku ukupne izloženosti operativnom riziku,
- empirijske analize i procene operativnog rizika, kao i
- kvantifikaciju izloženosti banke operativnom riziku – merenje (koja će biti obaveza banaka u nekom narednom periodu, a neophodan uslov za to je formiranje dobre baze podataka).

III Mapiranje linija poslovanja

1. Metodologija predviđa identifikaciju izvora operativnog rizika i praćenje gubitaka po osnovu operativnog rizika, po osam linija poslovanja (Prilog 1 – Mapiranje linija poslovanja)²

² Mapiranje linija poslovanja preuzeto iz Bazelskog Sporazuma II.

2. Uputstvo ³:

- Svi poslovi banke moraju biti mapirani u predloženih osam linija poslovanja
- Bilo koji bankarski posao ili nebankarska aktivnost koja se eksplicitno ne može mapirati u predloženih osam linija poslovanja, a predstavlja dopunski posao glavnom poslu koji pripada nekoj od linija poslovanja iz predloženog Okvira, mora se locirati u liniju poslovanja kojoj pripada glavni posao.
- Mapiranje poslova u linije poslovanja mora biti jasno dokumentovano
- Za nove poslove mora se dokumentovano definisati pripadnost nekoj od linija poslovanja
- Viši menadžment je odgovoran za proces mapiranja
- Proces mapiranja mora biti predmet nezavisne revizije.

IV Matrica događaja koji mogu prouzrokovati operativne rizike i gubitke

1. Granulirano mapiranje izvora operativnog rizika i gubitaka koji mogu nastati po tom osnovu, predstavlja matricu događaja koji mogu prouzrokovati operativne rizike i gubitke (Prilog 2) . Ova matrica poznaje:
 - Sedam osnovnih kategorija događaja (nivo1)
 - Potkategorije – bliža razrada poslovnih situacija koje se mogu svrstati u osnovne kategorije (nivo 2) i
 - Kolona sa šifriranim grupama događaja (nivo 3) radi lakšeg evidentiranja i praćenja.

³ Preporuke date u uputstvu usaglašene su sa preporukama Bazelskog komiteta.

V Evidencija operativnog rizika po uzrocima

1. Metodologijom je predviđen i treći nivo praćenja operativnog rizika po uzrocima (Prilog 3 – Matrica događaja koji su izvor operativnog rizika po vrstama uzroka)

VI Baza podataka o operativnim rizicima

1. Polazeći od obaveze banaka definisane regulativom Narodne banke Srbije, ali i suštine pojma operativnog rizika koja je mnogo šira, Radna grupa sačinila je predlog za izradu baze podataka o operativnim rizicima (Prilog 4), koja sadrži *minimalne podatke* neophodne za evidentiranje i praćenje operativnog rizika u banci. Ona objedinjuje praćenje operativnog rizika po linijama poslovanja, identifikovanim događajima koji uzrokuju operativne rizike i gubitke, po događajima za koje se procenjuje da bi mogli da dovedu do operativnih rizika a koje je teško ili nemoguće kvantifikovati, po tipu gubitka/dobiti i po vrstama uzroka operativnih rizika.
2. Ukoliko banke žele mogu ovu bazu podataka proširiti i pratiti operativne rizike i po drugim kriterijumima (vrsta posledice usled operativnog rizika i dr).

VII Tabelarni pregledi

Tabelarni pregledi od 1 do 4 su sastavni delovi ove Metodologije.

VIII Osnovni pojmovi

U nastavku su definisani osnovni pojmovi koji se koriste u Metodologiji.

1. **Operativni rizik.** Najšire prihvaćena definicija operativnog rizika, prvi put objavljena u Robert Morris Associates et.al. 1999. godine, je : "Operativni rizik je rizik direktnog ili indirektnog gubitka zbog neadekvatnih ili neuspelih internih procesa, ljudskog faktora ili sistema, ili zbog eksternih događaja". Ovu definiciju prihvatio je i Bazelski komitet uz isključenje odrednica "direktnog ili indirektnog gubitka", a definicija Bazelskog komiteta je i osnov definicije operativnog rizika date u našoj regulativi:⁴

Definicija operativnog rizika isključuje reputacioni i strateški rizik, ali uključuje zakonski (pravni) rizik.

Obuhvatnost definicije u smislu rizičnih kategorija bitna je za formiranje okvira za upravljanje operativnim rizikom (vidi sliku na strani 3) u smislu uspešne organizacije procesa upravljanja operativnim rizikom i jedinstvenog pristupa unutar banke.

Definicija pre svega bazira na uzrocima operativnog rizika, što je poslužilo kao osnova da se u praksi razvije kompleksan pristup operativnom riziku, koji pravi razliku između uzroka operativnog rizika, aktuelnih događaja koji proizvode operativne rizike i gubitke, ostvarenog profita/efekata gubitaka, vrsti posledica.

Metodologija predviđa praćenje operativnog rizika po osnovu pet kategorija – po linijama poslovanja, identifikovanim događajima koji proizvode gubitke po osnovu operativnih rizika, po događajima za koje se procenjuje da bi mogli da dovedu do operativnih rizika a koje je teško ili nemoguće kvantifikovati, po tipu gubitka/dobiti, kao i po vrstama uzroka operativnog rizika, *i to definiše kao osnovu za formiranje minimalne baze podataka.* (vidi deo VI i Prilog 4).

⁴ "Operativni rizik je rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke usled propusta u radu zaposlenih, neodgovarajućih unutrašnjih procedura i procesa, neadekvatnog upravljanja informacionim i drugim sistemima u banci, kao i usled nepredvidih eksternih događaja" – član 23.Odluke o upravljanju rizicima – Sl.Glasnik RS br. 57/06.

2. *Reputacioni rizik* je rizik uticaja javnog mišljenja na tekuće i buduće zarade, kao i rast kapitala u banci. On se odražava na sposobnost institucije da uspostavlja nove poslovne odnose i pruža usluge ili da nastavi da održava postojeće poslovne odnose. Ovaj rizik može izložiti instituciju finansijskom gubitku, ali i padu obima poslovanja.
3. *Zakonski (pravni) rizik* je rizik gubitaka koji potiču iz neizvesnosti u pogledu dosledne primene zakona, prateće regulative i odredbi ugovora.
4. *Strateški rizik* je rizik ostvarivanja poslovnih planova i strategija – uvođenja novih poslovnih linija, širenja postojećih usluga i jačanja infrastrukture. Za ublažavanje strateškog rizika menadžemt bi trebalo da koristi strateško planiranje.
5. *Identifikacija rizika*, je prepoznavanje događaja koji su ili mogu biti potencijalni izvor operativnog rizika. Najširi okvir za identifikaciju operativnog rizika daje definicija operativnog rizika, a istorijska komponenta u formiranju baze podataka, obezbeđuje dodatne informacije o potencijalnim izvorima operativnog rizika.

Rezultat procesa identifikacije je matrica koja detaljno prikazuje prisutnost operativnog rizika u raznim poslovima, procesima ili organizacionim delovima banke. (Prilozi od 1 do 4).

Identifikacija rizika, osim praćenja internih faktora, uključuje i praćenje eksternog okruženja, kao i kretanja u bankarskom sektoru.

6. *Procena rizika* je proces kvalitativne ocene izloženosti operativnom riziku, uspešnosti njegove kontrole i praćenja. Procena rizika takođe omogućuje kvalitativnu procenu potencijalnih slabosti, šta bi u organizaciji posla trebalo unaprediti, ko je odgovoran za nastalu

izloženost/gubitke i kako da se situacija prevaziđe organizacionim planom.

Dakle, procena bazira na kvalitativnoj oceni, i ova faza u procesu upravljanja operativnim rizikom se u tome razlikuje od merenja, koje predstavlja kvantitativnu ocenu izloženosti operativnom riziku.

Alat: Samoprocenjivanje

Linije poslovanja su punktovi operativnog rizika i nosioci dobiti ili gubitaka zbog izloženosti operativnom riziku. Rukovodioci ovih linija poslovanja su odgovorni za procenu rizika, koju rade na osnovu baze podataka, kao i za ostvarene rezultate.

Beograd, Septembar 2006. godine.

RADNA GRUPA
ZA UPRAVLJANJE RIZICIMA
UDRUŽENJA BANAKA SRBIJE

1. Banca Intesa – Darko Popović
2. Raiffeisenbank – Dušan Banićević i Dragana Radaković
3. HVB banka Srbija i Crna Gora- Jelena Vasić,
4. Komercijalna banka – Zlatan Živković,
5. Kulska banka – Brankica Jovančević,
6. Udruženje banaka Srbije – mr Vesna Matić

Stalni saradnici Radne grupe za operativni rizik:

1. Banca Intesa – mr Đorđe Stojanovski
2. Komercijalna banka – Miodrag Džodžo
3. Banca Intesa – Željko Gajić

MAPIRANJE LINIJA POSLOVANJA

Nivo 1	Nivo 2	SIFRA LINIJE POSLOVANJA	Grupe aktivnosti
Finansiranje privrede	Finansiranje privrede	101	Spajanja i pripajanja, Primarna emisija hartija od vrednosti, Privatizacije, Sekjurizacija, Istraživanje, Finansiranje javnog duga (veliki prinosi) i Akcijski kapital, Sindicirani poslovi, Inicijalna javna ponuda (IPO), Sekundarna ponuda hartija
	Finansiranje javnog sektora/Vlade	102	
	Trgovačko bankarstvo	103	
	Savetodavne usluge	104	
Trgovina i prodaja	Prodaja	201	Fiksni prihod, Akcijski kapital, Devize, Roba, Kredit, Fondovi, Trgovina hartijama od vrednosti za svoj račun, Plasiranje i Repo poslovi, Brokerski poslovi, Dužničke hartije, Brokerski poslovi u primarnoj emisiji
	Uloga market maker-a	202	
	Uzimanje pozicije za svoj račun	203	
	Trezor	204	
Poslovi sa građanima	Poslovi sa građanima	301	Plasmani građanima i depoziti, Bankarske usluge, Depo poslovi i nekretnine
	Privatno bankarstvo	302	Privatni plasmani i depoziti, Bankarske usluge, Depo poslovi i Nekretnine, Saveti za investiranje
	Kartičarstvo	303	Individualne i Poslovne kartice
Komercijalno bankarstvo	Komercijalno bankarstvo	401	Projektno finansiranje, Nekretnine, Finansiranje izvoza, Finansiranje trgovine, Faktoring, Lizing, Drugi plasmani*, Garancije, Menice
Obračuni i plaćanja	Spoljni klijenti	501	Plaćanje i naplata, Transfer novca, Obračun i Kliring
Agencijske usluge	Kastodi	601	Eskrow, Depozitne potvrde, Davanja hartija na zajam, Korporativne aktivnosti
	Korporativni agent	602	Agenti za emisiju i Agenti za naplatu
	Korporacijski fond	603	
Upravljanje aktivom	Diskreciono upravljanje fondovima	701	Formiranje pulova, Segregiranje, Fondovi za građane, Institucionalni fondovi, Zatvoreni, Otvoreni, Fondovi sa privatnim akcijama
	Ne-diskreciono upravljanje fondovima	702	Formiranje pulova, Segregiranje, Fondovi za građane, Institucionalni fondovi, Zatvoreni, Otvoreni
Brokerski poslovi sa građanima	Brokerski poslovi sa građanima	801	Izvršenje i Druge usluge

* Drugi plasmani - krediti privredi

Matrica za klasifikaciju događaja koji mogu prouzrokovati operativne rizike i gubitke

Kategorija Operativnih Rizika (NIVO 1)	Podkategorija (NIVO 2)	ŠIFRA	NIVO 3
1 Interne prevare i aktivnosti Gubici usled namernih aktivnosti ili propustia koji uključuju najmanje jednu osobu koja radi za banku ili u banci. Bitno je da postoji "namera" da se stekne lična korist.	1,1 Neovlašćene aktivnosti Gubici prouzrokovani kršenjem zakona, ugovora, internih pravila i procedura.	10101	Neprijavljene transakcije (namerno)
	10102	Neovlašćene transakcije (novčani gubici)	
	10103	Pogrešno urađene operativne aktivnosti (namerno)	
	10104	Loše utvrđivanje i prezentiranje pozicije (namerno)	
	10105	Namerna manipulacija dokumentima	
	10106	Zloupotreba poverene odgovornosti	
	10107	Ostalo	
	1,2 Krađa i prevara Gubici prouzrokovani postupcima čiji je cilj lična ekonomska dobit/korist	10201	Prevara/kreditna prevara/falsifikovanje/podmičivanje/pranje novca
	10202	Prevara/iznuđivanje, pronevera/pljačka/krađa	
	10203	Zloupotreba imovine banke (fondovi, vrednosti)	
	10204	Zlonamerno uništavanje (oštećenje imovine banke)	
	10205	Ostali zlonamerni i nelegalni akti (zloupotreba čeka, preuzimanje računa, neplaćanje poreza)	
	10206	Krivotvorenje	
	10207	Insajderska trgovina (za svoj račun)	
	10208	Ostalo	
	1,3 Unutrašnji sistem bezbednosti Gubici prouzrokovani nedozvoljenim pristupom i korišćenjem informacija iz bankarskog IT sistema, zlonamerna manipulacija, i oštećenje ili brisanje podataka, neovlašćena upotreba IT sistema, od strane zaposlenih	10301	Zloupotreba IT sistema
	10302	Manipulacija fajlovima i programima	
	10303	Loša upotreba poverljivih podataka	
10304	Ostale vrste kompjuterskog kriminala (hakeri,...)		
10305	Ostalo		
2 Eksterne prevare i aktivnosti Gubici usled namernih postupaka učinjenih od strane trećih lica. Preovlađuje "nameran" i "zlonameran" koncept, i stoga su ovde uključeni postupci podvale i zloupotrebe ili izbegavanje zakona i regulativa, propisa i politike banke.	2,1 Krađe i prevare Gubici prouzrokovani postupcima čiji je cilj lična ekonomska dobit	20101	Falsifikovanje
	20102	Krađa/prevara/provala	
	20103	Zloupotreba čeka	
	20104	Prevara	
	20105	Ostalo	
	2,2 Spoljašnji sistem bezbednosti Gubici prouzrokovani nedozvoljenim pristupom ili pokušajem pristupa bankarskom IT sistemu od strane trećeg lica sa ciljem da se manipulišu/ prisvoje/oštete podaci odnosno resursi banke	20201	Oštećenje aplikacija od strane hakera (probijanje firewall-a)
	20202	Nedozvoljen pristup aplikacijama	
	20203	Oštećenje Net Server-a (Web-Server, Mail-Server, Proxy-Server...) od strane hakera	
	20204		
	20205	Upad kompjuterskih virusa i crva	
	20206	Ostale vrste kompjuterskih zločina (hakeri, krađa informacija,...)	
	20207	Ostalo	
	2,3 Druge namerne aktivnosti Gubici usled namerno prouzrokovane štete firmi ali bez lične koristi za počinioca štete	20301	Vandalizam
	20302	Oštećenje imovine banke	
	20303	Ostalo	

Matrica za klasifikaciju događaja koji mogu prouzrokovati operativne rizike i gubitke

Kategorija Operativnih Rizika (NIVO 1)	Podkategorija (NIVO 2)	ŠIFRA	NIVO 3	
3 Odnos prema zaposlenima i bezbednost na radnom mestu Gubici usled ne primenjivanja zakona o redu i drugih regulativa vezanih za rad, zapošljavanje, zdravstvenu i socijalnu zaštitu i bezbednost na radnom mestu.	3.1 Odnosi prema zaposlenima Gubici zbog kršenja odredbi zakona o radu.	30101	Kompenzacije, naknade (beneficije), pitanja prestanka radnog odnosa	
		30102	Organizovane sindikalne aktivnosti (štrajk, agitovanje)	
		30103	Ostalo	
	3.2 Bezbednost radnog okruženja Gubici zbog neprimenjivanja zakona i regulativa vezanih za zdravstvenu i socijalnu zaštitu i bezbednost na radnom mestu	30201	Fizičke povrede zaposlenih	
		30202	Zdravlje i bezbednost zaposlenih	
		30203	Ostalo	
	3.3 Različitost i diskriminacija Gubici zbog bilo kog oblika diskriminacije zaposlenih.	30301	Svi tipovi diskriminacije (pol, rasa, religija, godine, nacionalnost)	
	4 Klijenti, proizvodi i poslovna praksa Gubici proistekli iz nenamernih ili nemarnih propusta u ispunjavanju profesionalnih obaveza prema klijentima, ili zbog prirode ili konstrukcije proizvoda	4.1 Prikladnost, transparentnost i poverljivost	40101	Kršenje tajnosti podataka
			40102	Kršenje pravilnika o ponašanju
40103			Kršenje privatnosti klijenata	
40104			Netransparentnost prema klijentu	
40105			Pogrešna/nelegalna/nemarna upotreba poverljivih podataka	
40106			Nedozvoljene trgovinske prakse (agresivna prodaja)	
40107			Manipulacije računa da bi se kreirale fiktivne operacije	
40108			Ostalo	
4.2 Ne odgovarajuća poslovna ili tržišna praksa		40201	Kršenje antimonopolske regulative	
		40202	Tržišna manipulacija/nedozvoljena trgovina ili tržišna praksa	
		40203	Obavljanje nelicencirane aktivnosti	
		40204	Insajderska trgovina (za račun banke)	
		40205	Nepridržavanje postojećih zakonskih propisa	
		40206	Diskriminacija klijenata	
		40207	Kršenje zakona o sprečavanju pranja novca	
		40208	Ostalo	
4.3 Greške u proizvodima i uslugama Gubici zbog grešaka u proizvodima/uslugama/modelima ili greške u ugovorima		40301	Greške u modelu	
		40302	Nejasne ili kažnjive klauzule ugovora	
		40303	Ostalo	
4.4 Selekcija, sponzorstvo i izloženost prema klijentu Gubici zbog grešaka u selekciji klijenata, u analizi potreba klijenata ili prekoračenja limita izloženosti		40401	Greške/Neadekvatnost/Neuspeh selekcije i ispitivanja klijenta (suprotno pisanim pravilima i procedurama)	
		40402	Prekoračenje limita izloženosti prema klijentu	
		40403	Ostalo	
4.5 Savetodavne aktivnosti Gubici zbog sporova sa klijentima u vezi savetodavnih aktivnosti, ako je aktivnost regulisana ugovorom		40501	Sporovi oko izvršenja savetodavnih aktivnosti/ žalbe na informacije i savetodavne aktivnosti banke	
		40502	Ostalo	
4.6 Nezgode i opšta sigurnost Gubici usled nezgoda koje prouzrokuju štetu ili povrede trećim licima		40601	Povrede klijenata unutar prostorija banke	
		40602	Štete ili povrede trećih lica učinjeno vozilima banke	
		40603	Ostalo	

Matrica za klasifikaciju događaja koji mogu prouzrokovati operativne rizike i gubitke

	Kategorija Operativnih Rizika (NIVO 1)	Podkategorija (NIVO 2)	ŠIFRA	NIVO 3		
5	Štete na fiksnoj imovini Oštećenja fiksne imovine zbog prirodnih katastrofa i drugih događaja	5.1 Prirodne nepogode Oštećenja fiksne imovine (zgrade, infrastrukture,...) i ljudski gubici zbog prirodnih katastrofa	50101	Oštećenja fiksne imovine zbog prirodnih katastrofa (oluje, tornada, mrazi, poplave, erupcije, zemljotresi, odroni)		
			50102	Ljudski gubici zbog prirodnih katastrofa		
			50103	Svi troškovi i dugovi zbog prekida i obnove prouzrokovani prirodnim katastrofama		
			50104	Ostalo		
		5.2 Katastrofe prouzrokovane ljudskim faktorom Oštećenja fiksne imovine (zgrade, infrastrukture,...) i ljudski gubici zbog prirodnih katastrofa	50201	Oštećenja fiksne imovine zbog katastrofa prouzrokovane ljudskim faktorom (terorizam, rat, neredi)		
			50202	Ljudski gubici zbog katastrofa prouzrokovane ljudskim faktorom		
			50203	Svi troškovi i dugovi zbog prekida i obnove prouzrokovani od strane ljudi (štrajk, neredi)		
			50204	Ostalo		
		5.3 Politički i zakonski rizik Gubici zbog političkih ili zakonskih promena	50301	Promene u zakonu, itd		
			50302	Političke promene		
			50303	Ostalo		
		6	Prekid u poslovanju i pad sistema Gubici zbog neraspodivnosti/ nedostataka/inefektivnosti IT sistema/provajdera komunalnih i informativnih usluga. Gubici zbog lošeg funkcionisanja hardvera i softvera, strukturne neadekvatnosti, telekomunikacijskih nedostataka itd.	6.1 Neadekvatnost, neefektivnost, loše funkcionisanje ili pad IT sistema Gubici vezani za tehničke probleme sistema: neraspodivnost, neefektivnost, pad ili poremećaj u IT sistemu (hardver, softver, telekomunikacije)	60101	Nedostupnost aplikacija
					60102	Nemogućnost primanja i slanja podataka
60103	Pogrešna automatska obrada podataka (netačni i nepotpuni podaci)					
60104	Nedostupna ili neblagovremena sistemaska ponuda podataka					
60105	Pad sistema (aplikacija, mreža,...)					
60106	Ostalo					
6.2 (Javne usluge/informacija) neraspodivnost provajdera Gubici zbog spoljašnjih usluga i korišćenja provajdera	60201			Pad sistema javnih usluga (telefon, struja, itd)		
60202	Ostalo					

Matrica za klasifikaciju događaja koji mogu prouzrokovati operativne rizike i gubitke

Kategorija Operativnih Rizika (NIVO 1)	Podkategorija (NIVO 2)	ŠIFRA	NIVO 3
7 Izvršenje, isporuka i upravljanje procesima Gubici zbog nenamernih grešaka povezanih sa procesima i/ili podrškom upravljanja. Uključeni su i odnosi sa poslovnim partnerima, klijentima i provajderima (dobavljačima).	7.1 Upravljanje procesima, obuhvatanje i izvršavanje transakcija	70101	Loša komunikacija
		70102	Unos podataka, održavanje ili greške zbog preopterećenosti
		70103	Propuštanje roka ili drugih obaveza
		70104	Neispunjavanje drugih zadataka
		70105	Računovodstvene greške
		70106	Neoperativnost modela/sistema
		70107	Propusti u upravljanju kolateralom
		70108	Propusti u isporuci
		70109	Čuvanje podataka
		70110	Ostalo
	7.2 Nadzor i izveštavanje Gubici zbog neažurnog ili netačnog izveštavanja (javnosti, centralne banke) ili nepreciznog eksternog izveštaja	70201	Propusti u obaveznom izveštavanju
		70202	Netačni eksterni izveštaji
		70203	Ostalo
	7.3 Prijem klijenta i adekvatnost dokumentacije	70301	Nedostatak dokumenata (nepotpun dosije klijenta)
		70302	Nepotpisan ili nekorektno popunjen dokument
		70303	Ostalo
	7.4 Vođenje računa klijenta Gubici zbog grešaka u vođenju računa klijenata	70401	Neovlašćen pristup računu
		70402	Netačni podaci o klijentu (nastali gubici)
		70403	Gubitak nastao zbog nemara ili štete za klijentova sredstva
		70404	Ostalo
	7.5 Poslovni partneri Gubici zbog grešaka/odlaganja u poravnanju transakcija od strane poslovnih partnera	70501	Loš rad poslovnih partnera
		70502	Sporovi sa poslovnim partnerom
		70503	Ostalo
	7.6 Prodavci i dobavljači Gubici zbog sporova sa/bankrotstvom prodavaca ili dobavljača	70601	Sporovi
70602		Loš rad	
70603		Ostalo	

GENERALNA NAPOMENA: Kategorija rizika "ostalo" u nivou 3 Matrice, ne bi smela biti viša od 10 % ukupnih gubitaka u nivou 2 odgovarajuće podkategorije.

U protivnom, potrebno je obavestiti Radnu grupu, koja će razmotriti mogućnost revizije nivou 3 odgovarajuće podkategorije, u smislu uvođenja nove kategorije rizika.

Ovakve izmene uvek je neophodno raditi na nivou bankarskog sistema u celini, a u funkciji standardizacije i jednoobraznosti u evidentiranju događaja koji uzrokuju operativne rizike i gubitke.

MATRICA DOGAĐAJA KOJI SU IZVOR OPERATIVNOG RIZIKA PO VRSTAMA UZROKA

Uzrok		Kategorija Događaja	
A	Ljudski faktor	1.1	Neovlašćene aktivnosti
		1.2	Krađe i prevare zaposlenih
		1.3	Unutrašnji sistem bezbednosti
		3.1	Odnosi prema zaposlenima
		3.3	Različitost i diskriminacija
		4.2	Ne odgovarajuća poslovna ili tržišna praksa
B	Procesi	3.2	Bezbednost radnog okruženja
		4.1	Prikladnost, transparentnost i poverljivost
		4.3	Greške u proizvodima i uslugama
		4.4	Selekcija, sponzorstvo i izloženost prema klijentu
		4.5	Savetodavne aktivnosti
		4.6	Nezgode i opšta sigurnost
		7.1	Upravljanje procesima, obuhvatanje i izvršenje transakcija
		7.2	Nadzor i izveštavanje
		7.3	Prijem klijenata i adekvatnost dokumentacije
		7.4	Vođenje računa klijenta
V	Sistemi	6.1	Neadekvatnost, neefikasnost, loše funkcionisanje ili pad IT sistema
G	Eksterni faktor	2.1	Krađe i prevare (od strane trećih lica)
		2.2	Spoljašnji sistem bezbednosti
		2.3	Druge namerne aktivnosti
		5.1	Prirodne nepogode
		5.2	Katastrofe prouzrokovane ljudskim faktorom
		5.3	Politički i zakonski rizik
		6.2	(Javne usluge/informacije) neraspoloživost provajdera
		7.5	Poslovni partneri
7.6	Prodavci i dobavljači		

BAZA PODATAKA O OPERATIVNIM RIZICIMA

Redni broj	Datum početka događaja	Datum unosa	Datum knjiženja	Datum završetka događaja	Organizaci ona jedinica	Linija poslovanja (nivo 2 -šifra)	Vrsta događaja (nivo 3 -šifra)	Bruto iznos	Naplaćeno od osiguranja	Naplaćeno na drugi način	Neto iznos	Status (šifra)	Uzrok (šifra)	Tip gubitka/dobiti (šifra)	Opis događaja	Predložene mere

- NAPOMENE:**
1. Banka može da utvrdi minimalni limit za evidentiranje operativnih rizika, s tim da se ne preporučuje da ovaj limit bude viši od dinarske protivvrednosti 1.000 EUR-a . Minimalni limit znači da se rizici ispod ovog limita ne evidentiraju (treshold).
 2. Svi podaci u bazi podataka trebalo bi da su iskazani u jednoj valuti – Radna grupa predlaže da sve banke to čine u evrima, kako bi se omogućila uporedivost podataka, međusobna razmena i preciznije merenje kada banke budu došle u tu fazu. Ukoliko banka želi da bazu podataka vodi u originalnoj valuti, u kojoj je realizovan gubitak, to može da uradi uvođenjem dodatnih kolona, uz obavezu da iznos iskazan u originalnoj valuti prekursira po srednjem kursu Narodne banke Srbije i iskaže u koloni sa evrima.
 3. Događaje za koje se procenjuje da bi mogli da dovedu do gubitaka/dobiti po osnovu operativnih rizika, a koje je teško ili nemoguće kvantifikovati, takođe bi trebalo evidentirati u bazu podataka, s tim da se u kolonama predviđenim za upis iznosa gubitka/dobiti i naplate stavi crtica (-).
 4. U nastavku, Radna grupa daje šifre neophodne za popunjavanje kolona u matrici Baza podataka o operativnim rizicima, a koje će olakšati praćenje i evidenciju ovih kriterijuma.

Status	šifra	Uzrok	šifra	Tip gubitka/dobiti	šifra
Otvoren	1	Ljudski faktor	1	Gubitak	1
Istražuje se	2	Procesi	2	Operativna dobit	2
Kompletiran	3	Sistemi	3	Izbegnuti gubitak	3
Odobren	4	Spoljni faktor	4	Propuštena dobit	4
Zatvoren	5				